

Allereerst hebben wij gemeend het voorstel in algemeenen zin te moeten opvatten en overwegen en hebben ons zelven deze vraag ter beantwoording gesteld: 'Zouden eenige maatregelen, de uitbreiding van ons Kerkgenootschap beoogende, in overeenstemming zijn met het beginsel en den grondslag onzer Broederschap? Zouden zij door de zucht tot zelfbehoud kunnen geregtvaardigd worden?' Niettegenstaande alle verscheidenheid van zienswijze, bleek het echter al spoedig bij de beantwoording dezer vraag, dat de meerderheid uwer Commissie hierin overeenstemde, dat men alles, wat maar eenigzins naar uitbreiding van ons Kerkgenootschap als zoodanig zweemt, moest afkeuren, en dat men zich niet tot een propagieren, in de gewone beteekenis van dat woord, moet laten verleiden. Naar ons inzien toch geraakt hij, die het afzonderlijk bestaan onzer Broederschap wenscht, zonder hare gebiedende noodzakelijkheid te kunnen aanwijzen, met haar beginsel in strijd. Als ware Remonstranten moeten wij boven alles wenschen dat de oorzaken worden opgeheven, die aanleiding gaven tot ons afzonderlijk bestaan, en zoodra het blijkt dat ons Genootschap niet meer noodig is, zijn einde wenschen. Werd ons Kerkgenootschap door den dwang des tijds en de onverdraagzaamheid van vroegere dagen in het leven geroepen, zoodra een mildere geest en minder eenzijdige opvatting van het Evangelie in den schoot van het groote Kerkgenootschap onzes Vaderlands [de Nederlandse Hervormde Kerk, TB] algemeen heerschende is geworden, is ook de taak onzer Broederschap afgeweven, en heeft zij een staat van zaken zien geboren worden, die haar zelfstandig bestaan als van zelve onnoodig maakt.³³

De strekking van dit advies aan de vergadering is helder. Het past niet bij de beginselen van de

Broederschap om te streven naar uitbreiding. De Broederschap is onder druk ontstaan, maar heeft haar eigen ontstaan nooit gewenst. Aangezien zij thuis hoort in de Hervormde Kerk, is het enige legitieme streven dat naar het opgaan in die kerk zodra dat mogelijk is. Zover is het in 1857 helaas nog niet volgens de opstellers van dit rapport:

Hoewel nu geen der Leden uwer Commissie het in stand houden van ons Kerkgenootschap, qua Kerkgenootschap verlangde, en wij het allen hierin eens waren, dat, zoodra de moeder onzer Broederschap, de Gereformeerde Kerk³⁴ (die destijds haar kind wel wat liefdeloos en onmeedoogend ter deure heeft gewezen), tot andere gedachte zal zijn gekomen en tot de overtuiging gebragt, dat haar verstooteling 't toch niet zoo geheel en al verkeerd inzag, wij ons dan ook weder in het groote gezin moeten laten opnemen, zoo beseffen wij allen echter dat zij hiertoe nog niet komen zal of kan. Werd een voorstel tot vereeniging reeds vroeger afgeslagen, het zou, indien het nu gedaan werd, zeker ook weinig weérklank vinden. Wanneer wij toch op het drijven van eene talrijke en steeds aangroeiende partij in het Hervormd Kerkgenootschap letten, dan kunnen wij het niet ontveinzen, dat tegen den Remonstrantschen geest der meerderheid een anti-Remonstrantsche van niet weinigen zich krachtig overstelt. Ons voortdurend en zelfstandig bestaan is dus, naar menschelijk inzien, eene dringende noodzakelijkheid.³⁵

De conclusie moet dus luiden dat de Broederschap zich in principe deel weet van de Nederlandse Hervormde Kerk. Door een tragisch, historisch misverstand bestaat zij als zelfstandig kerkgenootschap. Alles dient gericht te zijn op het opheffen van de noodzaak van haar bestaan. Dit ligt echter voornamelijk in de handen van de Hervormde Kerk. Tot die tijd zal de Broeder-